

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Praha, Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

Praha 18.3.2014
čj. ÚKZÚZ 020285/2014

Zpráva č. 1 oblastního odboru PRAHA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 1.1.–16.3.2014

1. Počasí

Letošní průběh zimy byl velmi mírný. Vláhly za zimní období spadlo minimum. Za celou zimu neležela na polích déletrvající sněhová pokrývka. Převládalo počasí vhodné pro přezimování bez sněhové pokrývky a bez extrémních výkyvů teplot.

Leden – teploty se přes den pohybovaly nad bodem mrazu, v noci klesaly k 0 °C. Pouze koncem měsíce nastalo období 8 dnů, kdy se teploty držely pod bodem mrazu (od -0,2 °C až -15 °C) celý den. Srážky v lednu byly podprůměrné, smíšeného charakteru. Sněhová pokrývka téměř nebyla. Průměrná teplota v lednu byla v oblasti 1,1 °C, což je o 3,1 °C více, než dlouhodobý průměr. V oblasti spadlo 25 mm srážek, to je 77 % dlouhodobého normálu.

Únor – teploty po celý měsíc byly stabilní a bez větších teplotních extrémů. Počasí některé dny připomínalo spíše jaro. Po celý měsíc se denní teploty pohybovaly nad 0 °C (od 0,2 °C do 6,3 °C) a noční teploty se pohybovaly od 4 °C do -8 °C. Srážky za únor byly velmi nízké. V oblasti se lokálně pohybovaly do 10 mm. Měsíc únor byl opět bez sněhové pokrývky.

Březen – první polovina března byla ve znamení krásného a slunečného počasí. Nejvyšších maximálních teplot bylo dosaženo 13. a 14. března, kdy na řadě míst padaly teplotní rekordy pro tyto dny. V Praze byla naměřena teplota 21,1 °C. Denní teploty se pohybovaly od 6 °C do 21,1 °C, noční teploty od -2,5 °C do 4 °C. O posledním víkendu sledovaného období došlo ke značnému ochlazení. Uvedené ochlazení provázely dlouho očekávané dešťové přeháňky a silný nárazový vítr. Přeháňky ale přinesly jen minimum vody.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Celkově mírná zima měla pozitivní vliv na růst a vývoj ozimů. I bez sněhové pokrývky nedošlo k vymrzání porostů. Průběh zimy měl vliv na choroby, které se vyskytovaly po celou dobu sledovaného období. Také škůdci celkem bez újmy přezimovali a dá se očekávat jejich silný tlak. Plevelům se stejně jako kulturním rostlinám vegetovalo také velmi dobře po celou zimu. Po mírné a srážkově zanedbatelné zimě se vysušila lokálně dlouhodobě zamokřená území (pole, chmelnice). Na kořenových systémech obilnin a řepky se po celé sledované období objevovaly čerstvé, bílé, vlásečnicové kořínky. Rostliny v zimě pomalu přirůstaly. Polní práce v oblasti byly zahájeny již v polovině února. To je o více jak měsíc dříve, než v loňském roce. Začalo se s přípravou půdy pro setí jarních ječmenů a pšenice. Koncem

února bylo zahájeno přihnojování ozimých porostů průmyslovými hnojivy. V březnu se pokračovalo se setím hrachu a máku a s tím již souvisejícím ošetřením proti plevelům. Ve chmelnicích se prováděla oprava a stavba nových konstrukcí. Taktéž se hnojilo, probíhá kultivace, rydlování a lokálně byla zahájena příprava půdy na řez chmele.

OBILNINY

Prohlédnuté porosty v současné době regenerují. Po zimě jsou v celkem dobré kondici. Některé porosty obilnin jsou lokálně zežloutlé. Spodní starší listy částečně odumírají. Porostům obilnin velmi prospěly přeháňky z konce sledovaného období.

PŠENICE OZIMÁ (RF 23–30 BBCH)

(třetí odnož viditelná - začátek sloupkování: hlavní odnož i vedlejší odnože se zřetelně napřimují a počínají se prodlužovat)

Na spodních listech v okresech Kladno (Žižice, 4.3., Kačice, 5.3.) a Rakovník (Přílepy, 11.3.) zjištěny první slabé výskyty **hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia recondita*)**. *Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se napadení odnoží v RF 29-30, 31, 37 a 51. Práh škodlivosti je 20 – 50 % napadených odnoží.*

Slabé přetrvávající výskyty již podzimní infekce **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** zjištěny lokálně v okrese Kladno (Žižice, 4.3., Kačice, 13.3.). Letošní první slabé výskyty pozorovány v okresech Kutná Hora (Suchdol u Kutné Hory, 25.2.) a Rakovník (Kněžves, Přílepy, Zderaz, 10.1.).

Zjišťování výskytu padlí pšenice se provádí při úhlopříčném průchodu porostem, kdy se hodnotí 20 rostlin (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Hodnotí se napadení rostlin, tj. určí se počet rostlin (odnoží) s příznaky výskytu padlí pšenice (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě. Z počtu kontrolovaných odnoží a počtu napadených odnoží se vypočítá procento napadených rostlin (odnoží).

První slabé výskyty **pyrenoforové skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*)** zjištěny na listech v okrese Kladno (Kačice, 14.3.).

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem konidioforů a konidií pyrenoforové skvrnitosti pšenice – pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 4., 5. a 6. list shora. Ošetření se doporučuje při výskytu 5 – 50 % listů s výskytem konidií.

V okresech Kladno (Knovíz, Podlešín, Slatina, Zvoleněves, 14.3.), Kolín (Lošany, 24.2.), Kutná Hora (Církvice u Kutné Hory, 13.3.) a Mělník (Čečelice, 11.3.) pozorovány na listech první slabé příznaky **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)**. Již střední výskyty pozorovány v okrese Rakovník (Kolešovice, Přílepy, Rakovník, 7.3.).

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem pyknid septoriové skvrnitosti pšenice – pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 4. a 5. list shora. Ošetření se doporučuje při výskytu 12 – 50 % listů s výskytem pyknid.

Střední výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** sledovány v okrese Kutná Hora (Nové Dvory u Kutné Hory, 10.3.) na 9 ha. K ošetření v okrese Kutná Hora došlo v katastrech Chrástany (25 ha), Libenice (305 ha), Tatce (8 ha), Třebovle (20 ha) a Vrbčany (68 ha).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech ozimů o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace. Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha, a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

Ošetření na jaře se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 50 užívaných východů z nor na 1 ha.

Pozor, ošetřovatel porostu je povinen oznámit použití přípravků pro hubení hlodavců (rodenticidy) nejpozději tři dny před zahájením aplikace přípravku Státní rostlinolékařské správě a projednat opatření k ochraně zvěře s oprávněným uživatelem honitby.

JEČMEN OZIMÝ (RF 26–30 BBCH)

(šestá odnož viditelná - začátek sloupkování: hlavní odnož i vedlejší odnože se zřetelně napřimují a počínají se prodlužovat)

První slabé výskyty infekce padlí ječmene (*Blumeria graminis*) zjištěny lokálně na spodních listech v okresech Kladno (Čelechovice, 5.3.), Kutná Hora (Církvice u Kutné Hory, 26.2.) a Rakovník (Kněževy, Kolečovice, Oráčov, 11.3.). Již silný výskyt sledován v okrese Nymburk (Ostrov u Poděbrad, 11.3.) na pozemku v místě loňských záplav.

Zjišťování výskytu padlí ječmene se provádí při úhlopříčném průchodu porostem, kdy se kontroluje 20 rostlin (10 míst x 2 rostliny). Určí se počet rostlin s příznaky výskytu padlí ječmene (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě.

První slabý výskyt sítovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) sledován v okrese Kladno (Čelechovice, 13.1., Dolín, 14.3.). Trvajícím středním výskytem zjištěn v okrese Rakovník (Kolečovice, 11.3.). První střední výskyt pozorován v okrese Praha-východ (Kostelní Hlavno, 12.3.).

Zjišťování výskytu sítovité skvrnitosti ječmene se provádí při úhlopříčném průchodu porostem, kdy se kontroluje 20 rostlin (10 míst x 2 rostliny). Určí se počet rostlin s příznaky výskytu (sítované hnědé skvrny na listech) na listové čepeli a pochvě.

Zahájení ošetření proti sítovité skvrnitosti ječmene se provádí u pozemků při 5% a vyšším napadení rostlin, od růstové fáze 30. Pozdější zásahy jsou zpravidla kombinací proti komplexu listových chorob. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Střední výskyt spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*) sledován v okrese Nymburk (Ostrov u Poděbrad, 11.3.) na pozemku v místě loňských záplav. Další střední výskyty sledovány v okrese Příbram (Pročevily, Podlesí nad Litavkou, 11.3.) na nejstarších listech. První velmi slabý výskyt zjištěn v okrese Kladno (Čelechovice, 14.3.).

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Hodnotí se v RF 25 napadení rostlin, tj. určí se počet odnoží s příznaky a v RF 32 – 37 napadení listů.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Střední výskyty tyfulové plísňovitosti obilnin (*Typhula incarnata*) zjištěny v okrese Příbram (Pročevily, Podlesí nad Litavkou, 11.3.).

OLEJNINY

Porosty jsou po zimě vyrovnané. Obecně porosty vypadají dobře a zdravě. Pouze některé starší listy jsou odumřelé. Na pozemcích probíhá přihnojování, porosty regenerují. Víkendové přeháňky společně s přihnojením se pozitivně projeví na vizuálním vzhledu porostů.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 19–33)

(6 až 9 a více listů vyvinuto - 3. internodium viditelné)

V okresech Kladno (Srby u Tuchlovic, 13.3., Knovíz, Žižice, 14.3.), Kolín (Lošany, 24.2.) a Rakovník (Kolečovice, 13.3.) ojediněle pozorovány slabé výskyty fomového černání stonků řepky (*Leptosphaeria maculans*) na spodních listech.

Pozorování fomového černání stonků řepky se provádí při průchodu porostem v RF 15-26 na listech dvaceti rostlin (na deseti místech vždy na 2 za sebou rostoucích rostlinách). Z každé rostliny se hodnotí 2 listy, přednostně se vybírají listy s příznaky napadení. Práh škodlivosti je 5-25 % listů.

Preventivní ochrana spočívá v nákupu zdravého osiva, minimálně 3letý osevní postup. Ochranu vzcházejících rostlin zajistí moření osiva. Fungicidní postřik je možné provést ve dvou termínech. Optimální je podzimní ošetření ve fázi 14-18 BBCH (4. až 6. pravý list). Časně jarní ošetření může snížit celkové napadení a zpomalit průběh infekce, ale nezničí již infekce, které vznikly na podzim.

První slabé výskyty **šedé plísňovitosti brukvovitých (*Botrytis cinerea*)** zjištěny na rostlinách v okresech Kladno (Srby u Tuchlovic, 5.3.) a Rakovník (Hostokryje, 7.3.).

Ochrana: likvidace posklizňových zbytků, setí zdravého osiva, nepřehnojování dusíkem. Moření osiva a fungicidní ošetření ve fázi dlouhivého růstu a především ve fázi kvetení řepky (optimálně v plném květu RF 65).

První dospělci **blýskáčka řepkového (*Meligethes aeneus*)** ve žlutých miskách zjištěni v okrese Kladno (Podlešín, 14.3.). V okresech Kutná Hora (Suchdol u Kutné Hory, 27.2.), Nymburk (Pátek u Poděbrad, 7.3.) a Praha-východ (Konětopy, 14.3.) zjištěn první slabý výskyt na rostlinách.

Hodnotí se vrcholová květenství 50 rostlin (na deseti místech vždy 5 sousedících rostlin) na obvodu porostu. Hodnocení letové aktivity a prvních náletů se provádí pomocí alespoň jedné žluté misky na porost (asi od konce února nebo počátku března), která je umístěna asi 5 m od okraje pole.

Cílená chemická ochrana by měla plynule navázat na jarní ošetření v období prvního výskytu zelených pupat. Často stačí ošetření pouze okrajů porostu. Ošetření se doporučuje v růstové fázi, kdy jsou poupata uzavřená, při zjištění 1 až 2 brouků na rostlinu.

První velmi slabý výskyt dřepčíka **olejkového (*Psylliodes chrysocephala*)** zjištěn ve žlutých miskách v okresech Kladno (Kolešovice, 14.3.), Kutná Hora (Nové Dvory u Kutné Hory, 26.2.), Příbram (Hlubyně, 14.3.) a Rakovník (Kolešovice, 11.3.).

První slabé výskyty **krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*)** v optických lapácích sledovány v okresech Beroun (Otmiče, 14.3.), Kladno (Srby u Tuchlovic, Podlešín, 14.3.), Kolín (Lošany, 12.3.), Kutná Hora (Nové Dvory u Kutné Hory, 26.2.), Mladá Boleslav (Březinka, 13.3.), Nymburk (Pátek u Poděbrad, 4.3.), Praha-východ (Konětopy, 14.3.), Příbram (Hlubyně, 14.3.) a Rakovník (Kolešovice, 7.3.).

První slabé výskyty **krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus pallidactylus*)** v optických lapácích sledovány v okresech Kolín (Lošany, 3.3.), Kutná Hora (Nové Dvory u Kutné Hory, 13.3.), Praha-východ (Konětopy, 10.3.) a Příbram (Hlubyně, 14.3.).

Pozorování imag krytonosců se provádí dvakrát týdně ve 2 Mörickeho miskách nebo na 2 žlutých lepových deskách od dosažení maximální teploty 6 °C do zjištění maxima náletu. Optické lapáky se umístí na protilehlé strany, nejméně 10 m od jeho okraje směrem do porostu. Mörickeho misky se naplní do ¾ vodou, pro snížení povrchového napětí se kápne do každé misky saponátový prostředek. Proti zamrznutí se může přidat lžíce kuchyňské soli.

U krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus pallidactylus*) se ošetření provede při průměrném výskytu 5 a více brouků na 1 misku za 1 den, u krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*) při průměrném výskytu 3 a více brouků na 1 misku za 1 den.

V okrese Kladno (Čelechovice, 14.3.) sledovány na kořenových krčcích hálky **krytonosce zelného (*Ceutorhynchus pleurostigma*)** pouze ve slabých výskytech.

Lokální střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** zjištěn v okresech Kladno (Srby u Tuchlovic, 5.3.) a Kutná Hora (Horní Bučice, Nové Dvory u Kutné Hory, 26.2.) na celkem 43 ha. Silný výskyt zjištěn v okrese Benešov (Poříčí nad Sázavou, 12.3.).

Pozorování viz pšenice ozimá.

PÍCNINY

Lokálně zjištěn střední výskyt hraboše **polního (*Microtus arvalis*)** v okrese Příbram (Kosova Hora, 11.3.). V okresech Kolín, Nymburk a Praha-východ sledovány slabé lokální výskyty. Pozorování viz pšenice ozimá.

PASTVINY, LOUKY, TTP

Silný výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** lokálně zjištěn v okrese Kolín (Břežany, 5.3.).

Pozorování viz pšenice ozimá.

OVOCNÉ DŘEVINY

Dosavadní průběh zimy byl příznivý i pro přezimování ovocných dřevin.

Jádroviny

JABLONĚ (RF 00 - 01)

(zimní dormance, pupeny uzavřeny a kryty šupinami - počátek zaoblování (listových) pupenů, pupeny viditelně zaoblené, šupiny pupenů prodloužené, objevují se světle zbarvené části šupin)

Ve sledovaných lokalitách (intenzivní sady, zahrady) zjištěny první výskyty přezimujících stadií škůdců.

Pozorovány slabé výskyty vajíček **mery jabloňové (*Cacopsylla mali*)** v okresech Kolín (Tismice, 8.1.) a Příbram (Kosova Hora, 10.1., Tisová u Bohutína, 15.1.).

Slabé výskyty vajíček **mšicovitých (*Aphididae*)** a **svilušky ovocné (*Panonychus ulmi*)** sledovány v okresech Beroun (Stašov, 20.1.), Benešov (Bukovany u Týnce nad Sázavou, 8.1.), Kolín (Tismice, 8.1.), Kutná Hora (Horušice, 7.1., Křečovice u Onomyšle, 8.1., Kaňk, Kutná Hora, 21.1., Malín, 13.1.), Mělník (Daminěves, 3.1.), Praha-východ (Březí u Říčan, 8.1., Kostelní Hlavno, 17.1., Otice u Svojšovic, 8.1.), Příbram (Tisová u Bohutína, 15.1.) a Rakovník (Klečetná, 11.3.).

Dále pozorovány první slabé výskyty vajíček **štítenky čárkovité (*Lepidosaphes ulmi*)** v okrese Kolín (Tismice, 8.1.), Kutná Hora (Horušice, 7.1., Křečovice u Onomyšle, 8.1., Kaňk, Kutná Hora, 21.1., Malín, 13.1.).

Pozorování se provádí v intenzivních výsadbách jablek.

20 dvouletých větví dlouhých 0,2 m s květními pupeny (na 10 místech 2 větve z 1 stromu). Postranní obrost na větvích se zkrátí na délku 10 mm, krátké plodonoše se ponechají.

Proti přezimujícím stadiím škůdců je vhodné provést předjarní ošetření olejovými přípravky.

HRUŠNĚ (RF 00 - 01)

(zimní dormance, pupeny uzavřeny a kryty šupinami - počátek zaoblování (listových) pupenů, pupeny viditelně zaoblené, šupiny pupenů prodloužené, objevují se světle zbarvené části šupin)

První slabý výskyt dospělců **mer (*Cacopsylla*)** pozorován na pupenech v okrese Kolín (Tismice, 24.2.).

Pozorování a ochrana viz jablek.

Peckoviny

SLIVONĚ (RF 00 - 01)

(zimní dormance, pupeny uzavřeny a kryty šupinami - počátek zaoblování listových pupenů, pupeny viditelně zaoblené, šupiny pupenů prodloužené, objevují se světle zbarvené části šupin)

Na sledovaných lokalitách zjištěny první výskyty přezimujících stadií škůdců - slabý výskyt vajíček **mšicovitých (*Aphididae*)** v okresech Kutná Hora (Křečovice u Onomyšle, Kaňk, 8.1., Kutná Hora, 21.1.) a Kolín (Velim, 7.1.), larev **puklice švestkové (*Partheolecanium corni*)** v okrese Kolín (Velim, 13.1.) a vajíček **svilušky ovocné (*Panonychus ulmi*)** v okresech Benešov (Bukovany u Týnce nad Sázavou, 8.1.), Kolín (Velim, 13.1.) a Příbram (Tisová u Bohutína, 15.1.).

Pozorování a ochrana viz jablek.

RÉVA VINNÁ (RF 00)

(zimní dormance, pupeny uzavřeny a kryty šupinami)

Ve vinohradech oblasti pozorovány pouze slabé výskyty užívaných nor **hraboše polního (*Microtus arvalis*)**.

Pozorování a ochrana viz jabloně.

Za oblastní odbor Praha zpracovali: Ing. Karel Štefan a Ing. Josef Zajíc